

2021-11-11 kl. 14

Epidemiologisk lägesbild

AKTUELL SJUKDOM

Högpåtagen fågelinfluensa (HPAI) samt
newcastlesjuka (ND)

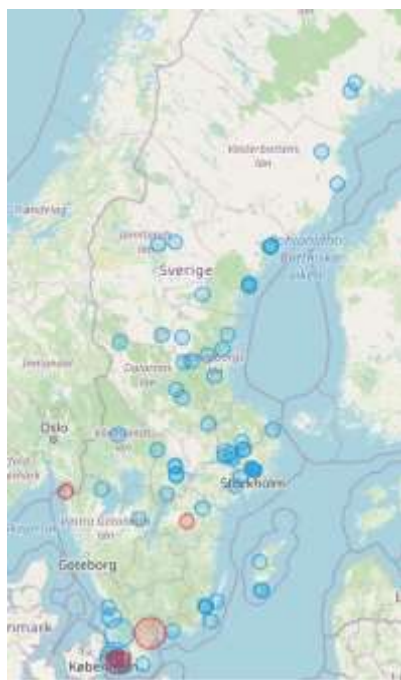
HÄNDELSEN OCH KONSTATERADE KONSEKVENSER

HPAI

Säsong vinter 2021/2022

Fynd av HPAI har gjorts hos vitkindad gås (H5N1) i Malmö den senaste veckan. Dessutom har influensavirus H5N1 konstaterats hos frilevande fasaner, en grågås samt en ormvråk i Svedala kommun. Patogenicitetsbestämningen är inte klar med det antas vara HPAI då

sjukdomen har orsakat hög dödlighet bland fasanerna i området. Tidigare har fynd gjorts hos viltlevande fasaner och gräsänder (H5N1) i Skåne i september samt hos kanadagäss i Östergötland (H5N8) i oktober.

Karta över fynd av HPAI hos vilda fåglar sedan 1 september 2021 där positiva fynd markeras med röda prickar och negativa med blåa. OBS! Den röda prick vid norska gränsen är ett sent undersökt fynd från juni. Karta från 2021-11-11

Aktuell karta och annan interaktiv grafik över fågelinfluensaövervakningen hos vilda fåglar finns här:

<https://www.sva.se/amnesomraden/smittlage/karta-over-fagelinfluensa-hos-vilda-faglar/>

Karta över rapporter om sjuka eller döda vilda fåglar som kommit in till rapporteravilt.sva.se finns på samma sida.

Antal fall i Europa rapporterade till EU:s databas ADIS med upptäckt från 1 september 2021 är: 110 (42) fall på vilda fåglar, 47 (35) utbrott på fjäderfä och 12 (4) utbrott på andra fåglar i fåglar i fångenskap. Inom parentes anges antalet rapporter från de senaste sju dagarna, vilket inkluderar 20 utbrott hos fjäderfä i Italien (Veneto) där en viss eftersläpning i rapporteringen kan konstateras. Polen har rapporterat om åtta utbrott i fjäderfäbesättningar under samma period. Totalt har fjorton länder rapporterat fall av HPAI sedan 1 september.

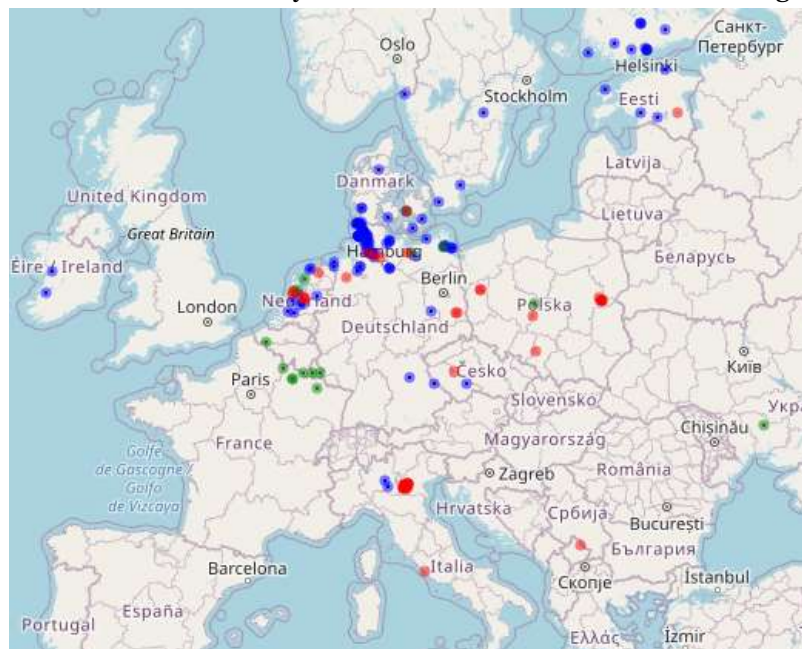
I tillägg har Storbritannien rapporterat om ett tjugotal fall hos vilda fåglar samt fyra utbrott hos tamhöns av HPAI, varav ett den senaste veckan i England. Vid en jämförelse av samma period 2020 var rapporterna på vilda fåglar fler då medan antal rapporter rörande tama fåglar var färre än i år. Det kan finnas flera orsaker till skillnaderna och det har historiskt varit stor variation gällande i vilken grad HPAI orsakar dödlighet bland vilda fåglar.

I Europa har typerna H5, H5N1, H5N8 samt H7N7 påvisats under denna säsong (sedan 1 sep). Samtliga rapporter i november har varit av typen H5N1, med undantag för en grågås i Nederländerna (H5N8). Genetiska analyser visar att det är två olika kluster av HPAI H5N1 som cirkulerar varav det ena är virus som "översomrat" i Europa, medan det andra har likheter med virus från utbrott under sensommaren i Ryssland.

Källa: ADIS 2021-11-11 samt <https://www.gov.uk/guidance/avian-influenza-bird-flu>

Utbrotten i Europa har föranlett att FAO den 29 oktober gick ut med en varning (*alert*) för HPAI längs med flyttfågelvägarna i Europa, Asien, Mellanöstern samt senare i höst och vinter även i Afrika. FAO uppmanar berörda länder att vidta extra åtgärder som att förstärka övervakningen, öka medvetenheten bland hållare av fjäderfä samt att implementera bisosäkerhetsåtgärder.

Flera länder i Europa har infört förhöjd skyddsnivå för tamfåglar. Jordbruksverket beslutade den 2 november om Skyddsnivå 2 i större delen av södra Sverige.

Karta över utbrott av HPAI på fjäderfä (röd prick) och andra fåglar i fångenskap (grön prick) och vilda fåglar (blå prick) rapporterade till ADIS med datum för konfirmering från 1 september 2021. Utdrag från ADIS 2021-11-11.

Höstens utbrott hos tamfågel inom EU har föregåtts av ett stort antal utbrott under influensasäsongen 2020/2021 inom EU samt fynd hos vilda fåglar. Dessutom har Ryssland och Kazakstan under sensommaren rapporterat om utbrott hos tamfågel med potentiellt nya varianter av influensavirus.

Säsong 2020/2021 i Sverige

Under perioden november 2020 fram till september 2021 konstaterades 24 utbrott av högpatogeten fågelinfluensa i svenska anläggningar i sex län (Skåne 14 st., Östergötland 5 st., Kalmar 2 st., Västra Götaland 1 st., Halland 1 st., Stockholm 1 st.) Under perioden konstaterades också HPAI hos 128 vilda fåglar inom den passiva övervakningen. De högpatogeta fågelinfluenzavirus som fastställts hos vilda fåglarna har varit av typen H5N8, H5N5, H5N4 och H5N1. I Europa har typerna H5N1, H5N2, H5N3, H5N4, H5N5 och H5N8 påvisats under perioden och samtliga ingår i klad 2.3.4.4 B.

Endast ett mindre urval av alla vilda fåglar som hittas döda och rapporterats togs in för undersökning och urvalet baseras på plats och art. Under perioden november till maj förelåg förhöjd skyddsnivå för tamhöns efter beslut av Jordbruksverket.

ND

Newcastlesjuka konstaterades den 28 september i en värphönsbesättning i Lekeberg kommun, Örebro Län. Symtom som minskad äggproduktion och ökad andel skinnägg föranledde misstanken. Jordbruksverket har tagit beslut om restriktioner på gården samt om skydds- och övervakningszoner runt gården i syfte att minska risken för vidare smittspridning.

Denna vecka har vilda duvor i Uppsala konstaterats smittade med duvpest, vilket orsakas av samma virus (paramyxovirus 1) som kan orsaka newcastlesjuka hos tamfåglar. Tidigare i oktober har enstaka vilda duvor påvisats smittade på Gotland samt i kommunerna Säfle och Hammarö i Värmlands län. Det har i oktober/november även kommit in rapporter om döda eller sjuka vilda duvor till rapporteravilt.sva.se från Dalarnas län, Örebros län, Hallands och Skåne län.

Det har inte rapporterats några andra fall av newcastlesjuka inom EU under hösten (ADIS 2021-11-10).

I de flesta andra länder inom EU (och i övriga delar av världen) är det tillåtet att vaccinera fjäderfä och andra fåglar i fångenskap mot newcastlesjuka. Obligatorisk vaccinering förekommer också. I Sverige är vaccinering inte tillåten, med undantaget för vaccinering av duvor med avdödat vaccin (SJVFS 2021:14).

Kort beskrivning av aktuell övervakning för AI och ND:

Övervakning för fågelinfluensa och newcastlesjuka hos tamfågel baseras i första hand på klinisk/passiv övervakning (dvs att djurägare reagerar på symtom eller ökad dödlighet och tar kontakt med veterinär) i fjäderfäflokar. Övervakningsmetoden bedöms som känslig om infektion som snabbt orsakar ökad dödlighet. Vid annan sjuklighet eller där produktionsstörningar är det enda symtomet på infektion är metoden inte lika känslig och kräver större kunskap hos djurhållare och veterinär för att de ska väcka misstänka om smitta.

Serologisk övervakning för AI görs i viss utsträckning men syftar främst till att upptäcka lågpatogeten fågelinfluensa. För ND är serologisk övervakning inkluderat inom ramen för

obligatorisk hälsoövervakning av fjäderfä där avelspopulationen undersöks regelbundet avseende antikroppar mot paramyxovirus 1.

Övervakning av vilda fåglar består av två delar. Dels rapportering av döda eller sjuka fåglar och dels provtagning av ett urval av de självdöda eller sjuka och avlivade fåglarna. SVA:s viltveterinärer begär in fåglar baserat i första hand på rapporter som kommer in till rapporteravilt.sva.se. Mellan 400 - 500 vilda fåglar undersöks årligen.

AKTUELLA MISSTANKAR

Inga misstankar hos tamfåglar. Undersökning pågår av flera vilda fåglar från Skåne.

ANTAGANDEN OCH ANALYS

HPAI

Aktuella analyser visar att fågelinfluensaviruset har fortsatt cirkulera längre i den vilda fågelpopulationen än vad vi observerat tidigare säsonger och orsakar fall hos vilda fåglar liksom utbrott hos tamfåglar i flera länder, däribland Sverige. Utöver att virus har fortsatt cirkulera i Sverige och andra länder i Europa, finns det ett viruskluster som orsakat utbrott inom EU som har likheter med virus från utbrott i Ryssland under sensommaren, vilket pekar på introduktion av virus österifrån. I år liksom förra året har det förekommit rapporter om HPAI hos vilda och tama fåglar under augusti-september i områden där flyttfåglar passerar mellan häckningsområden i Sibirien och övervintringsområden i Europa. Flyttfåglarna riskerar då att bära med sig potentiellt nya varianter av influensavirus till Europa, vilket sannolikt är det som skett.

Situationen inom Europa har den senaste veckan förvärrats med ett stort antal rapporter om utbrott av HPAI H5N1 hos fjäderfä i olika delar av Europa (Italien, Polen, Tyskland, Nederländerna och Storbritannien). Även nya rapporter om fynd av HPAI H5N1 hos vilda fåglar har inkommit. Förutom spridning mellan vilda fåglar och från vilda fåglar till tamfågel kan det inte uteslutas att det förekommer lokala smittcykler mellan besättningar med tamfåglar i drabbade områden.

Risken för introduktion av HPAI till fjäderfä över säsongen bedöms vara generellt högre i följande län: Blekinge län, Gotlands län, Hallands län, Kalmar län, Skåne län, Stockholms län, Södermanlands län, Uppsala län, Västra Götalands län och Östergötlands län. Även delar av Jönköpings län skulle kunna ha en högre risk för introduktion av HPAI och då särskilt inom ca 20 km från sjön Vättern. Bedömningen baseras på historisk förekomst av HPAI hos tamfågel i Sverige. Data om fjäderfäproduktion i Sverige, avstånd till vatten och observationer av målarter för fågelinfluensa har också ingått i bedömningen. (SVA 2021/712)

SVA:s bedömning baserat på aktuell lägesbild är att det sannolikt inte bara finns smitta i Östergötland och Skåne utan även hos vilda fåglar i andra delar av landet, som följd av kvarstående smitta från förra säsongen eller genom nylig introduktion med flyttfåglar. Flyttfåglar kan även infekteras i Sverige och på så vis utgöra en risk.

Sannolikheten för introduktion av HPAI till fjäderfä och andra tamfåglar från vilda fåglar bedöms vara generellt förhöjd. Särskilt bedöms den vara förhöjd för tamfåglar med utevistelse eller låg biosäkerhet i de län som nämns ovan som län med högre risk, med undantag för Uppsala län där risken förväntas öka senare på säsongen. Beslutet om

skyddsnivå 2 i dessa län medför att antalet tamfåglar med tillgång till utevistelse förväntas minska. Andra åtgärder som är kopplade till skyddsnivån förväntas också minska sannolikheten för direkt eller indirekt kontakt mellan tamfåglar och vilda fåglar och på så vis minska sannolikheten för introduktion till tamfåglar. Effekten av åtgärderna är dock helt beroende av efterlevnaden av regelverket och det är inte känt hur efterlevnaden ser ut. Under den närmaste tiden förväntas ett stort antal flyttfåglar fortsatt passera Sverige och lufttemperaturerna förväntas minska, vilket tillsammans ökar sannolikheten för introduktion. Utvecklingen hittills har likheter med säsongen 2016/17 och 2020/21. Säkerheten i bedömningen är hög.

ND

Analyser visar att utbrottet i Lekeberg kommun är orsakat av paramyxovirus 1 av genotypen XIIIa. Det är samma genotyp som påvisats i en rad utbrott i Sverige sedan 1997, undantaget de utbrott som orsakats av duvvarianter av viruset. Det finnas således ingen koppling mellan fynden av duvpest hos vilda duvor och utbrottet i Lekeberg kommun. Även för denna genotyp antas den direkta eller indirekta smittkällan vara vilda fåglar, men av andra arter än duvor. Arbetet med smittspårning till och från den aktuella besättningen pågår och ger förhoppningsvis klarhet i smittrisker direkt kopplade till detta utbrott.

Fallen av duvpest i olika delar av landet tyder på att det finns en ökad spridning och därmed ökad risk för smitta till ovaccinerade tama duvor samt andra tamfåglar i landet. Hur risken är fördelad geografiskt går i nuläget inte att bestämma utöver de kommuner där smitta påvisats.

SVA:s bedömning baserat på aktuell lägesbild är att det finns en ökad sannolikhet för introduktion till fjäderfä och andra tamfåglar i delar av södra Sverige pga. risk för direkt eller indirekt kontakt med smittade vilda fåglar, det gäller både duvvarianten av paramyxovirus 1 samt genotyp XIIIa. Särskilt bedöms risken vara förhöjd för tamfåglar med utevistelse eller i besättningar med låg biosäkerhet. De införda restriktionerna vid utbrottet i Lekeberga kommun minskar riskerna lokalt. Restriktionerna i delar av södra Sverige som införts för att minska risken för smittspridning av fågelinfluensa har även effekt avseende newcastlesjuka (se ovan under fågelinfluensa). Under den närmaste tiden förväntas lufttemperaturerna minska, vilket ökar sannolikheten för introduktion.

Osäkerheten i bedömningen är stor.